Установа адукацыі
“Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт”

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Рэктар установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт”
______________ В.Ю.Шуцілін
29.06 2021 г.
Рэгістрацыйны № УД 4841-21 /уч.

Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі

Вучэбная праграма установы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці

1-24 01 02 «Правазнаўства»

2021

СКЛАДАЛЬНІК

Лянцэвіч В.М., дацэнт кафедры тэорыі і гісторыі права Установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт", кандыдат гістарычных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Вішнеўская І.У., дацэнт кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін Інстытута кіраўнічых кадраў Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, кандыдат гістарычных навук, дацэнт

Кулеш А.У., дацэнт кафедры міжнароднага права Установы адукацыі Фэдэрацыі прафсаюзаў Беларусі "Міжнародны ўніверсітэт "МІТСО", кандыдат гістарычных навук, дацэнт па спецыяльнасці "Права"

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай тэорыі і гісторыі права Установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт"
(пратакол № 13 ад 26.05. 2021 г.);

Навукова-метадычным саветам Установы адукацыі "Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт"
(пратакол № 5 ад 22.06.21 г.).

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне “Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі” распрацавана для студэнтаў вышэйшых навучальных установаў па спецыяльнасці 1-24 01 02 “Правазнаўства” ў адпаведнасці з вучэбным планам спецыяльнасці і з’яўляецца фундаментальная тэарэтыка-прававой дысцыплінай кампанента ўстановы адукацыі.

Палітычная і прававая думка заўсёды была звязана з сучаснай ёй палітыка-прававой рэчаіснасцю. Паколькі кожная эпоха беларускай гісторыі мела своеасаблівыя палітычныя ўстановы, прававыя інстытуты, у творах нацыянальных мысліцеляў, рэлігійных, дзяржаўных, грамадскіх дзеячаў, асветнікаў, літаратараў і інш. адлюстроўваліся розныя палітыка-прававыя праблемы, цесна звязаныя з асаблівасцямі мясцовых дзяржаўных устаноў і прынцыпаў права. Фарміруючыся разам з дзяржавай, палітыка-прававая думка адлюстроўвае адносіны розных сацыяльных груп да палітыкі дзяржавы, права, узаемадзеянне дактрын, поглядаў, імкненне кожнага аўтара абгрунтаваць сваю думку, ідэю, абараніць інтарэсы сваёй сацыяльнай групы.

Прадметам гісторыі палітычнай і прававой думкі Беларусі з’яўляюцца тэарэтычныя палажэнні аб дзяржаве і праве, заканадаўстве і палітыцы, выказаныя нацыянальнымі мысліцелямі, грамадскімі, дзяржаўнымі, рэлігійнымі дзеячамі, літаратарамі, навукоўцамі, публіцыстамі ў той ці іншай форме. Дадзеная вучэбная дысцыпліна адначасова вывучае як палітыка-прававыя вучэнні (тэорыі, канцэпцыі), так і асабістыя выказванні, думкі, не развітыя да ўзроўню асобных самастойных арыгінальных тэорый.

Галоўная мэта вывучэння дысцыпліны – знаёмства з палітыка-прававымі поглядамі нацыянальных мысліцеляў таго ці іншага перыяду, атрыманне ведаў пра гісторыю ўзнікнення і развіцця тэарэтычных ведаў аб дзяржаве, праве, палітыцы і заканадаўстве з X стагоддзя да сенняшніх дзён, а таксама разуменне прычын і асаблівасцяў развіцця дзяржавы і права на асобных гістарычных этапах; садзейнічаць фарміраванню нацыянальнай свядомасці, гордасці за сваю гісторыю, культуру, дзяржаву, народ, які стварыў сапраўдныя культурныя каштоўнасці, каторыя ўвайшлі ў скарбонку сусветнай культуры.

У сістэме юрыдычных дысцыплін гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі адносіцца да гісторыка-тэарэтычнага блоку. Яна непасрэдна звязана з такімі навукамі, як агульная тэорыя права, гісторыя дзяржавы і права замежных краін і Рэспублікі Беларусь, гісторыя палітычных і прававых вучэнняў. Як гістарычная навука, яна звязана з гісторыяй Беларусі, гісторыяй беларускай культуры, гісторыяй нацыянальна-філасофскай і грамадска-палітычнай думкі, беларусазнаўствам.

Галоўныя **задачы** вывучэння дысцыпліны. Студэнты, якія вывучаюць “Гісторыю палітычнай і прававой думкі Беларусі”:

– павінны мець уяўленне аб этапах станаўлення палітыка-прававой думкі на беларускіх землях, аб іх ролі ў развіцці палітыка-прававых інстытутаў;

– арыентавацца ў вялікім і разнастайным спектры палітычных і прававых поглядаў, ідэй, канцэпцый, дактрын, выдзяляць думкі, якія адпавядаюць

сацыяльнаму прагрэсу, справядлівасці, і наадварот, стрымліваюць развіццё грамадства, дзяржавы, заканадаўства, кансервуюць аджыўшыя палітыка-прававыя інстытуты;

– мець навыкі вядзення дыскусіі, адстойвання сваіх асабістых поглядаў, прымянення ў практычнай дзейнасці прававеда гістарычных здабыткаў прагрэсіўнай палітыка-прававой думкі беларускага народа.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны "Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі" фарміруюцца наступныя кампетэнцыі:

акадэмічныя кампетэнцыі:

- АК-1. Умець прымяняць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і практычных задач;
- АК-2. Валодаць сістэмным і параўнальным аналізам;
- АК-3. Валодаць даследчымі навыкамі;
- АК-4. Умець працаваць самастойна;
- АК-5. Быць здольным выпрацоўваць новыя ідэі (валодаць крэатыўнасцю);
- АК-6. Валодаць міждысцыплінарным падыходам пры вырашэнні праблем;
- АК-9. Умець вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця;

сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі:

- САК-1. Валодаць якасцямі грамадзянскасці;
- САК-2. Быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння;
- САК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобасным камунікацыях;
- САК-5. Быць здольным да крытыкі і самакрытыкі;
- САК-6. Умець працаваць у камандзе;
- САК-7. Выконваць патрабаванні прававых актаў у прафесійнай і іншых сферах сваёй жыццядзейнасці;
- САК-8. Выконваць правілы прафесійнай этыкі;

прафесійныя кампетэнцыі:

- ПК-1. Абараняць гарантаваныя Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь і іншымі заканадаўчымі актамі асабістыя правы і свабоды, сацыяльна-эканамічныя і палітычныя правы грамадзян, канстытуцыйны лад Рэспублікі Беларусь, дзяржаўныя і грамадскія інтарэсы;
- ПК-73. Выкладаць юрыдычныя і эканамічныя дысцыпліны на сучасным навукова-тэарэтычным і метадычным узроўнях ва ўстановах агульнай сярэдняй і сярэдняй спецыяльнай адукацыі;
- ПК-74. Ажыццяўляць прававую і эканамічную асвету.

У выніку вывучэння дысцыпліны "Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі" студэнты павінны:

ведаць:

- асноўныя прававыя канцэпцыі, якія былі сфармуляваны нашымі папярэднікамі і адыгралі значную ролю ў развіцці дзяржаўнасці і права нашай краіны, а таксама іншых краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы;

- асноўныя тэрміны, паняцці, катэгорыі гісторыі палітычнай і прававой думкі як навукі, метадалагічныя асновы яе вывучэння;

- суб’ектыўныя і аб’ектыўныя фактары, якія ўплывалі на развіццё палітычнай і прававой думкі беларускіх зямель;

- як ішло станаўленне палітыка-прававой думкі, якую ролю адыгрывалі тыя ці іншыя ідэі, погляды, дактрыны ў развіцці палітыка-прававых інстытутаў.

умець:

- аналізаваць палітычныя і прававыя вучэнні мінулых эпох, бачыць іх гістарычнае значэнне, вылучаць іх асаблівасці;

- арыентавацца ў вялікім і разнастайным спектары палітычных і прававых поглядаў, ідэй, канцэпцый, дактрын, выдзяляць думкі, якія адпавядаюць сацыяльнаму прагрэсу, справядлівасці, і наадварот, стрымліваюць развіцце грамадства, дзяржавы, заканадаўства, кансервуюць аджыўшыя палітыка-прававыя інстытуты;

- працаваць з першакрыніцамі, навуковай літаратурай;

- фармуляваць асабістую пазіцыю па вызначаных праблемах на аснове набытых ведаў, афармляць іх у выглядзе эсэ;

- крытычна і незалежна ацэньваць навуковыя і гістарычныя матэрыялы, розныя пункты гледжання, лінію аргументацыі.

мець навыкі:

- вядзення дыскусіі, адстойвання сваіх асабістых поглядаў, прымянення ў практычнай дзейнасці прававеда гістарычных здабыткаў прагрэсіўнай палітыка-прававой думкі беларускага народа.

валодаць:

- асноўнымі метадамі спосабамі і сродкамі атрымання, перапрацоўкі гісторыкам прававой інфармацыі.

Форма атрымання вышэйшай адукацыі: дзённая, завочная, завочная на базе вышэйшай адукацыі (ВШУБ).

Агульная колькасць і колькасць аўдыторных гадзін, якія адводзяцца на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны ў адпаведнасці з вучэбным планам установы вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці (накірунку спецыяльнасці):

– вучэбны план курса дзённай формы атрымання адукацыі прадугледжвае 168 гадзін, з іх 66 аўдыторных гадзін. Лекцыйны курс разлічаны на 44 вучэбныя гадзіны (з іх 4 газдіны КСР), а цыкл семінарскіх заняткаў – на 22 вучэбныя гадзіны (з іх 2 гадзіны КСР);

– для завочнай формы атрымання адукацыі прадугледжана 168 гадзін, з іх 16 аўдыторных гадзін. Лекцыйны курс разлічаны на 12 вучэбных гадзін, а цыкл практычных заняткаў – на 4 вучэбныя гадзіны;

– для завочнай на базе вышэйшай формы атрымання адукацыі (ВШУБ) прадугледжана 168 гадзін, з іх 14 аўдыторных гадзін. Лекцыйны курс разлічаны на 10 вучэбных гадзін, а цыкл практычных заняткаў – на 4 вучэбныя гадзіны.

Размеркаванне аўдыторнага часу па відах заняткаў, курсах, семестрах:

Форма атрыман-ня адукацыі	Курс	Семестр	Колькасць аўдыторных гадзін	
			лекцыі	семінарскія/ практычныя заняткі
дзённая	3	5	44	22
завочная	3	5, 6	12	4
завочная (ВШУБ)	3	1, 2	10	4

Формы бягучай атэстацыі па вучэбнай дысцыпліне: праверка эсэ, рэфератаў, тэстаў, вуснае і пісьмовае апытанне, заслухоўванне дакладаў, праверка пісьмовых кантрольных работ.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛА

Тэма 1. Прадмет, задачы, крыніцы, гістарыяграфія курса “Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі”. Праблемы перыядызацыі гісторыі палітычнай і прававой думкі Беларусі

Прадмет і задачы курса “Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі”. Метадалогія гісторыі палітычнай і прававой думкі Беларусі.

Крыніцы і асноўныя праблемы курса. Гістарыяграфія курса. Праблемы перыядызацыі гісторыі палітычнай і прававой думкі Беларусі.

Тэма 2. Палітычная і прававая думка на беларускіх землях ў часы распаўсюджвання хрысціянства і ўтварэння першых дзяржаў-княстваў (X – першая палова XIII стст.)

Грамадская думка дахрысціянскай пары. Язычніцтва – светапоглядная аснова духоўнага жыцця старажытных насельнікаў Беларусі. Фальклор – як адлюстраванне грамадска-палітычнай думкі.

Асноўныя фактары і перадумовы фарміравання палітычнай і прававой думкі Беларусі ў X–XIII стст. Асаблівасці хрысціянізацыі беларускіх зямель у X–XIII стст. Сутнасць ідэалогіі цэзарапапізма і прычыны яе зацвярджэння ў палітычнай думцы Беларусі XI–XIII стст.

Палітычныя і прававыя ідэі старажытнага перыяду. Грамадска-палітычныя погляды Еўфрасінні Полацкай, Кірылы Тураўскага, Клімента Смаляціча. Палітычныя ідэі старажытных летапісаў і “Слова пра паход Ігараў”.

Тэма 3. Грамадска-палітычная і прававая думка ў перыяд станаўлення беларускага этнаса і ўмацавання дзяржаўнасці (другая палова XIII – XV стст.)

Кансалідацыйныя тэндэнцыі на беларускіх землях у першай палове XIII ст. Знешнія прычыны абяднання старажытных беларускіх і літоўскіх зямель у адзіную дзяржаву – Вялікае Княства Літоўскае. Адзінства, цэнтралізацыя, магутнасць краіны – асноўныя ідэі летапісаў XV ст. Змест і ідэйны сэнс “Летапісца Вялікіх князёў Літоўскіх”. Ідэя гістарычнай еднасці ўсіх усходніх славян і неабходнасці палітычнага аб’яднання літоўскіх і славянскіх зямель у адзінай дзяржаве – асноўны стрыжань “Беларуска-літоўскага летапіса 1446 г.” “Хроніка Быхаўца” – помнік агульнадзяржаўнага беларуска-літоўскага летапісання.

Прыняцце каталіцызму. Знаёмства з заходнееўрапейскай царкоўна-палітычнай ідэалогіяй папства (папацэзарызм). Падзел ўсходнеславянскай праваслаўнай царквы на маскоўскую і беларуска-украінскую. Адметныя рысы заходняга праваслаўя.

Рэлігійна-палітычныя супярэчнасці і іх адлюстраванне ў палітычнай і прававой думцы. Ідэя царкоўнай незалежнасці праз стварэнне аўтакефальнай праваслаўнай царквы ў ВКЛ. Барацьба за аўтакефалію ў часы кіравання

Гедыміна, Альгерда, Вітаўта, Казіміра. Дзейнасць і палітычныя погляды Рыгора Цамблака. Палітычныя ідэі сярэднявечных ерасяў у ВКЛ.

Ідэя уніі паміж праваслаўнай і каталіцкай царквамі ў грамадска-палітычнай думцы Беларусі XIV – XV стст. Спробы яе рэалізацыі.

Ідэйныя падставы для існавання палітычнай апазіцыі ў ВКЛ XIV – XV стст. і сродкі яе барацьбы з урадам.

Развіцце прававой думкі ў XIV – XV стст. Прававыя ідэі грамат, прывілеяў, ухвал, судзебнікаў і іншых законадаўчых актаў XIV – XV стст.

Тэма 4. Развіццё палітычнай і прававой думкі Беларусі ў эпоху Адраджэння і Рэфармацыі (XVI – пачатак XVII ст.)

Перадумовы і асаблівасці фарміравання палітычнай і прававой думкі эпохі Рэнесансу на Беларусі. Беларускае Адраджэнне – працяг агульнаеўрапейскіх прынцыпаў і тэндэнцый. Спецыфічныя рысы рэнесансавай палітыка-прававой думкі Беларусі.

Два напрамкі палітычнай і прававой думкі Беларусі XVI ст. Асаблівасці і змест памяркоўна- гуманістычных поглядаў на грамадства, дзяржаву, палітыку, права, судовы лад і судаводства. Палітычныя і прававыя погляды Ф. Скарыны. Ф. Скарына аб ідэальных дзяржаўна-прававых формах. Класіфікацыя права, прапанаваная Ф. Скарынай. Сэнс ідэі “агульнага дабра”. Асаблівасці рэлігійных поглядаў Ф. Скарыны. “Песня пра зубра” – крыніца вывучэння палітычных і прававых поглядаў М. Гусоўскага.

Палітычныя і прававыя погляды М. Літвіна. Трактат “Аб норавах татар, літоўцаў і масквіцян” – асноўная крыніца вывучэння поглядаў М. Літвіна на грамадскі і палітычны лад Вялікага Княства Літоўскага. М. Літвін аб шляхах удасканалення судовага ладу і судовага працэсу.

Палітычныя і прававыя погляды ідэолагаў Рэфармацыі. Сутнасць ідэалогіі Рэфармацыі. Лютэранства, кальвінізм, анцітрынітарызм (арыянства) – напрамкі пратэстантызма, распаўсюджаныя на тэрыторыі Беларусі ў XVI ст. Асноўныя прычыны папулярнасці кальвініскіх ідэй ў Беларусі. Беларускія мысліцелі – ідэолагі Рэфармацыі.

Палітычныя погляды прадстаўнікоў лютэранства. А. Кульва.

Андрэй Волан – выдатны беларускі правазнаўца. Погляды А. Волана на паходжанне і функцыі дзяржавы, форму палітычнага кіравання, грамадскі лад. Погляды А. Волана на права і яго функцыі. Суадносіны “права” і “свабоды”. А. Волан аб “натуральных” правах.

Прававыя ідэі Л. Сапегі. Статут 1588 г. – адлюстраванне палітыка-прававых поглядаў канцлера ВКЛ Л. Сапегі. Супярэчлівасці ў палітычных і прававых поглядах Л.Сапегі. Абгрунтаванне Л.Сапегам прынцыпа рэлігійнай талерантнасці, як вядучага прынцыпа ўнутраннай палітыкі шматканфэсійнай дзяржавы – Вялікага Княства Літоўскага.

Два напрамкі анцітрынітарызму. Палітычныя і прававыя погляды правага крыла анцітрынітарыяў. Эвалюцыя поглядаў Сымона Буднага на дзяржапву і права. Палемічны твор “Аб свецкай ўладзе”, гісторыя яго стварэння, асноўныя

ідэі. С. Будны аб функцыях дзяржаўнай ўлады і метадах яе ўздзеяння на грамадзян.

Праблема фарміравання нацыянальнай свядомасці, захавання нацыянальнай мовы і традыцый у творчай спадчыне В. Цяпінскага.

Палітычныя і прававыя погляды радыкальнага крыла анцітрынітарыяў. (П. Гезка, М. Чаховіц, Л. Крышкоўскі, Якуб з Калінаўкі і інш.). Сацыяльная база радыкальнай ідэалогіі. Паняцце “свабоды” ў сацыяльным разуменні. Адносіны да дзяржаўнай улады, прыватнай маёмасці, удзелу хрысціяніна ў войнах. Шляхі і сродкі барацьбы за сацыяльную свабоду, роўнасць, справядлівасць, прапанаваныя сялянска-плябейскімі рэвалюцыянерамі.

Адносіны радыкалаў да антычнай спадчыны. Супярэчлівасць ідэалогіі радыкальных гуманістаў. Крыніцы вывучэння поглядаў радыкальных гуманістаў.

Абмеркаванне ў палітыка-прававой думцы ВКЛ прынцыпаў дзяржаўнай уніі з Польскім Каралеўствам. Развіццё прававой думкі ў Статутах ВКЛ XVI ст. Замацаванне ў заканадаўчых актах палітыка-прававых ідэй Адраджэння і Рэфармацыі.

Тэма 5. Палітычная і прававая думка перыяду Контррэфармацыі, Брэсцкай царкоўнай уніі і крызісу феадальна-прыгонніцкіх адносін (XVII – сярэдзіна XVIII ст.)

Сэнс ідэалогіі і палітыкі Контррэфармацыі. Асноўныя прычыны распаўсюджвання контррэфармацыйнай ідэалогіі ў Вялікім Княстве Літоўскім. Дзейнасць ордэна езуітаў у Беларусі. Накіраванасць ідэалогіі контррэфармацыі ў Беларусі супраць пратэстантызму і праваслаўя. Палітычныя і прававыя погляды лідэраў Контррэфармацыі на Беларусі (Пётр Скарга). Крыніцы вывучэння поглядаў П. Скаргі. Погляды П. Скаргі на палітычны лад, заканадаўства, суадносіны паміж свецкай і духоўнай уладамі. Сацыяльныя погляды П. Скаргі. Паняцце “свабода” ў творчасці П. Скаргі. Праграма ўніі паміж каталіцкай і праваслаўнай цэрквамі, абгрунтаваная П. Скаргай.

Прычыны заключэння Брэсцкай царкоўнай уніі 1596 г. Іпацій Пацей – абаронца міжцаркоўнай уніі. Крытыка Пацеем канцэпцыі ўніі, прадстаўленай К. Астрожскім у “Лісце да М. Рагозы”. Асаблівасці праграмы ўніі, падрыхтаванай І. Пацеем, барацьба за яе ажыццяўленне. Творы І. Пацея “Ліст да князя Канстанціна Астрожскага”, “Размовы берасцяніна з братчыкамі” і інш. – абгрунтаванне неабходнасці еднасці хрысціянскіх канфесій у адзінай дзяржаве.

Палітычныя і прававыя ідэі ў рэлігійнай палеміцы. Антыўніяцкія праваслаўныя палемісты: Мелецій Сматрыцкі, Афанасій Філіповіч, Захарый Капысценскі, Іван Вішэнскі і інш. Абаронцы уніі: Іосіф Руцкі, Іпаці Пацей, Іасафат Кунцэвіч і інш. Пытанні народнасці, “сапраўднай царквы”, суадносін паміж свецкай і духоўнай уладамі, суверэннага грамадства і “грамадскага дабра” – у палемічных творах XVII ст. Канцэпцыя монацаркоўнай дзяржавы ў разуменні І. Пацея, І. Руцкага. Праект уніяцкага патрыяршаства І. Руцкага.

Праблемы права народаў (М. Сматрыцкі, Т. Цішкевіч-Скуміновіч). Сацыяльныя супольнасці і суверэннасць грамадства ў творах уніяцкіх палемістаў. Вынікі рэлігійнай палемікі.

Пачатак вышэйшай юрыдычнай адукацыі ў Беларусі і Літве. Натуральна-прававыя ідэі ў працах А. Алізароўскага. Кніга Алізароўскага "Аб палітычнай супольнасці людзей". Алізароўскі аб паходжанні, сутнасці і функцыях дзяржавы. Класіфікацыя права. Канцэпцыя свабоды і роўнасці ў творчасці Алізароўскага.

Ідэалогія сарматызму: прававое і палітычнае мысленне ў Вялікім Княстве Літоўскім.

Атэістычныя і сацыяльна-ўтапічныя погляды К. Лышчынскага. Трактат "Аб неіснаванні бога", "Маніфест аб атэізме" – асноўныя крыніцы вывучэння поглядаў К. Лышчынскага.

Грамадска-палітычныя і прававыя погляды С. Полацкага. Сінтэз двух культурных еўрапейскіх напрамкаў – светапоглядая аснова асветніцкай дзейнасці С. Полацкага. Думкі мысліцеля аб прававой роўнасці людзей, справядлівым заканадаўстве і судзе.

А. Алізароўскі, К. Лышчынскі, С. Полацкі – прадвеснікі асветніцкіх ідэй у Беларусі

Тэма 6. Палітычная і прававая думка Беларусі ў эпоху Асветніцтва (XVIII ст)

Ідэалогія Асветніцтва – сутнасць, прычыны распаўсюджання ў еўрапейскіх краінах. Агульные рысы праграм рэфармавання грамадства, прапанаваных Дж. Локам, М Вальтэрам, Мантэск'е, Д. Дзідро, Ж-Ж. Русо і інш. асветнікамі.

Распаўсюджванне асветніцкай ідэалогіі ў Вялікім Княстве Літоўскім. Асаблівасці асветніцкай ідэалогіі ў Беларусі і Літве, яе супярэчлівасць, непаслядоўнасць.

Грамадска-палітычныя і прававыя ідэі ў гістарычных сачыненнях першай паловы XVIII ст. (К. Галоўка "Сеймуючая Еўропа", І. Карпінскі "Геагрфічны слоўнік", Ф. Папроцкі "Найбольш значныя войны", "Аб рыцарскім пытанні ў Польшчы"). Асветніцкая канцэпцыя ў гістарычнай навуцы (А. Нарушэвіч, Т. Гусаржэўскі). Развіцце гістарычнага крыніцазнаўства: "Валюміна легум" (Кніга законаў) С. Канарскага, "Дыпламатычны кодэкс" М. Догеля.

Палітычныя і сацыяльныя ідэі "Вольнага голасу ў абарону свабоды". Праблемы рэфармавання палітычнага ладу Рэчы Паспалітай ў працы С. Канарскага "Аб паспяховым спосабе правядзення паседжанняў". Крытыка палітычнага ладу Рэчы Паспалітай К. Нарбутам. Ідэі кнігі К. Нарбута "Логіка або навука разважання і разумнай размовы". Праца А. Загурскага "Пра высакароднасць, неабходнасць і карысць юрыспрудэнцыі ці прававой разважлівасці". Праблемы павышэння аўтарытэта закона і прававога выхавання насельніцтва.

Навуковы аналіз сістэмы права Польшчы і Вялікага Княства Літоўскага ў працах Т. Астроўскага.

Праваахоўчая думка Вялікага Княства Літоўскага. Палітычна-прававыя погляды Г. Каніскага, выкладзенные ў творах "Правы дысідэнтаў" і "Правы і свабоды дэсідэнтаў хрысціянскага веравызнання Каралеўства Польскага і Вялікага Княства Літоўскага…". Праблемы асабістага і калектыўнага (агульнага) у творчасці Г. Каніскага.

Сутнасць ідэалогіі фізіякратызму. Прадстаўнікі фізіякратаў у Беларусі (І. Страйноўскі, І. Храптовіч, К. Багуслаўскі, М. Карповіч, П. Бжастоўскі і інш.). Крытыка сацыяльна-палітычнага ладу Рэчы Паспалітай. Праграма рэфармавання грамадства. Асветнікі-рэфарматары: І. Храптовіч, А. Тызенгаўз, П. Бжастоўскі. Натуральна-прававая канцэпцыя ў асветніцкай думцы Беларусі (І. Страйноўскі "Навука аб натуральным і палітычным праве, палітычнай эканоміі і праве народаў", І. Храптовіч "Аб праве прыроды").

Палітычныя і прававыя ідэі Канстытуцыі 3 мая 1791 г. Адлюстраванне прынцыпаў прававой дзяржавы ў Канстытуцыі 1791 г. Палітычныя і прававыя ідэі лідараў паўстання 1794 г. Творы Т. Касцюшкі: "Мемарыял аб Польшчы" (1793 г.), "Паланецкі ўніверсал" (1794 г.), "Ці могуць палякі дамагчыся незалежнасці?"(1800 г.) як крыніца вывучэння палітыка-прававых поглядаў рэвалюцыянера і мысліцеля. Рэспубліканскія і дэмакратычныя ідэі Я. Ясінскага. Крытыка асноў феадальнага грамадства ў паэтычнай спадчыне Я. Ясінскага (паэмы "Спрэчкі", "Цянця").

І. Яленскі – прадстаўнік радыкальнага ўтапізму ў грамадска-палітычнай і прававой думцы Беларусі XVIII ст. Уяўленне аб ідэальным грамадстве, заснаваным на сацыяльнай, палітычнай і прававой роўнасці ў творы "Благавесць да Ісраіля Расійскага". Утапічны сацыялізм С. Зяновіча.

Тэма 7. Развіццё палітычнай і прававой думкі Беларусі ў складзе Расійскай імперыі (канец XVIII – пачатак XX ст.)

Уплыў польскай и расійскай палітыка-прававой думкі на фарміраванне ўласна беларускай палітычнай і прававой думкі. Пытанні адраджэння дзяржаўнасці Вялікага Княства Літоўскага ў грамадска-палітычнай думцы канца XVIII – пачатку XIX ст. Праект адраджэння палітычнай самастойнасці Вялікага Княства Літоўскага М.К. Агінскага.

Асноўныя накірункі палітычнай і прававой думкі на беларускіх землях у XIX – пачатку XX ст.: ліберальна-буржуазны, кансерватыўна-манархічны, рэвалюцыйна-дэмакратычны.

Прагрэсіўныя традыцыі палітычнай і прававой думкі Беларусі ў дзейнасці выкладчыкаў і студэнтаў Віленскага ўніверсітэта – ідэйнага цэнтра лібералізма. Ліберальныя ідэі братоў Яна і Анджэя Снядэцкіх, Яна Зноска, Міхаіла Баброўскага. Фарміраванне патрыятычнага накірунку ў гістарычнай навуцы: І. Даніловіч, Ю.Ярашэвіч, Т.Нарбут. Палітычныя і прававыя погляды сяброў тайных студэнцкіх таварыстваў Віленскага ўніверсітэта – філаматаў і філарэтаў (Адам Міцкевіч, Юзэф Яжоўскі, Тамаш Зан, Ігнат Дамейка і інш.). Ліберальна-буржуазны напрамак палітыка-прававой думкі Беларусі 1880-90 гг. Ідэя палітычнага кампрамісу з самадзяржаўем. "Мінскі лісток" – орган беларускай

ліберальнай думкі. Праграма ліберальных рэформаў. Нацыянальнае пытанне ў поглядах беларускіх лібералаў канца XIX ст.

Ідэі культурна-нацыянальнага адраджэння ў літаратуры першай паловы XIX ст. (Ян Чачот, Ян Баршчэўскі, Аляксандр Рыпінскі, Уладзіслаў Сыракомля, Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч). Вільна, Мінск, Віцебск – тры цэнтры інтэлектуальнага жыцця Беларусі 30-50 гг. XIX ст. Гістарычная ліцвінская свядомасць – светапоглядная аснова палітычных поглядаў Адама Кіркора.

Узмацненне кансерватыўнага напрамку ў палітычнай і прававой думцы пасля паўстання 1830-1831 гг. Часопісы "Рубон", "Віленский вестник", "Вестник Западной России". Ідэя "заходнерусізму" ў палітычнай думцы Беларусі. Погляды М. Каяловіча, І.Саланевіча, К. Гаворскага.

Рэвалюцыйна-дэмакратычны кірунак грамадска-палітычнай і прававой думкі Беларусі: Міхаіл Валовіч, Юльян Бакшанскі, браты Далеўскія. Франц Савіч і арганізацыя "Дэмакратычнае таварыства". Статут арганізацыі. Праграма дэмакратычных пераўтварэнняў грамадства Кастуся Каліноўскага. "Мужыцкая праўда" як крыніца вывучэння поглядаў К.Каліноўскага. Распаўсюджванне марксізму ў Беларусі.

Развіццё юрыдычнай думкі: ураджэнцы Беларусі – выкладчыкі ўніверсітэтаў Уладзімір Спасовіч, Леў Петражыцкі, Іван Файніцкі.

Тэма 8. Палітычная і прававая думка беларускага нацыянальнага Адраджэння ў канцы XIX – першай трэці XX ст. Ідэі нацыянальнай дзяржаўнасці ў палітычнай думцы Беларусі (1914 – 1921 гг.)

Фарміраванне беларускай нацыянальнай ідэі ў канцы XIX – пачатку XX ст. (Ф. Багушэвіч, Я. Лучына, А. Гурыновіч). Часопіс "Гоман" з праграмай федэратыўнай незалежнасці Беларусі. Утварэнне Беларускай Сацыялістычнай Грамады (БСГ). Спалучэнне ідэі сялянскага (народніцкага) сацыялізма з патрабаваннем нацыянальнага адраджэння ў праграме БСГ. Уздым нацыянальнага беларускага руху ў час першай рускай рэвалюцыі (1905 – 1907 гг.). Нацыянальна-асветніцкая і рэвалюцыйна-прапагандысцкая дзейнасць першых легальных беларускамоўных газет: "Наша доля" і "Наша Ніва".

Уздзеянне мастацкай літаратуры пачатку XX ст. на фарміраванне нацыянальнай свядомасці беларусаў (З. Жылуновіч, Я. Купала, Я. Колас, Цетка і інш.).

Актывізацыя беларускага нацыянальнага руху ў напрамку распрацоўкі канцэпцыі нацыянальнай дзяржаўнасці з пачаткам Першай сусветнай вайны. Тры цэнтры беларускага вызваленчага руху. Распрацоўка канцэпцыі нацыянальнай дзяржаўнасці Беларускім народным камітэтам (БНК) у Вільні: Антон і Іван Луцкевічы, Вацлаў Ластоўскі. Станаўленне нацыянальна-дзяржаўнай ідэі ў праграмных дакументах беларускіх нацыянальных арганізацый у Мінску (БНК, ЦБР, ЦВБР, ВБР). Ідэі дакументаў, прынятых першым Усебеларускім з ездам (снежань 1917 г.) Пытанні нацыянальна-дзяржаўнага будаўніцтва ў праграмных дакументах БНР (Устаўныя граматы). Абгрунтаванне права Беларусі на свабоднае дэмакратычнае развіццё у творчай

спадчыне ідэолагаў нацыянальнага Адраджэння І. і А. Луцкевічаў, В. Ластоўскага, А. Смоліча, Я. Лёсіка, А. Цвікевіча і інш.

Палітычныя і прававыя погляды Уладзіміра Самойлы (Суліма). Эсэ У. Самойлы "Гэтым пераможам!.." Ігнат Абдзіраловіч (Канчэўскі) і яго эсэ "Адвечным шляхам (Дасьледзіны беларускага сьветапогляду)".

Тэма 9. Палітычныя і прававыя ідэі Савецкай Беларусі

"Маніхфэст Часовага рабоча-сялянскага Савецкага Ураду Беларусі" – першы канстытуцыйны акт урада БССР. Распрацоўка асноў дзяржаўна-прававога будаўніцтва ў БССР ў дакументах 1-га і 2-га Усебеларускіх з' ездаў Саветаў рабочых, сялянскіх, батрацкіх і чырвонаармейскіх дэпутатаў (люты 1919, снежань 1920).

Асноўныя тэндэнцыі развіцця палітыка-прававой думкі 1920-30 гг. Рэалізацыя ідэі дзяржаўнага суверэнітэту БССР у партыйна-дзяржаўнай практыцы Савецкай Беларусі. Замацаванне прынцыпаў незалежнасці і раўнапраўя ў Саюзным дагаворы 16 студзеня 1921 г. Удзел беларускага партыйнага кіраўніцтва ў распрацоўцы прынцыпаў аб'яднаня савецкіх рэспублік. Распрацоўка і рэалізацыя ідэалогіі беларусізацыі. Ідэалагічнае абгрунтаванне адыходу ад палітыкі беларусізацыі і станаўленне таталітарнай сістэмы. Развіццё прававой думкі Савецкай Беларусі. Асаблівасці падыходаў савецкай юрыдычнай навукі 1920-30-х гг. да праблем праваразумення. Станаўленне беларускай юрыдычнай навукі (Р. Парэчын, Л. Рудзіцкі, І. Пічэта, М. Грэдзінгер, Ф. Гаўзе і інш.).

Новыя тэндэнцыі ў грамадскай свядомасці, выкліканыя перамогай ў Вялікай Айчынай вайне. Падпольныя патрыятычныя арганізацыі "Чайка", "Саюз беларускіх патрыётаў (СБП), "Свабодная Беларусь". Барацьба з іншадумствам афіцыйнай пасляваеннай дзяржаўнай ідэалогіі.

Асноўныя тэндэнцыі ў ідэйнам жыцці паслясталінскай эпохі – дэмакратычная і кансерватыўная. Пашырэнне дагматызму, параднасці, славаслоўя ў тэарэтычнай думцы 1970-80-х гг. Падаўленне іншадумства.

Прававыя ідэі ў 1940-х – сярэдзіне 80-х гг. XX ст. Даследванне праблем дзяржаўнага і міжнароднага права (В. Дарогін, С. Віхараў, Ю. Броўка, В. Сярэбрэннікаў і інш.). Даследаванні ў галіне дзяржавы і права Беларусі (С. Маргунскі, В. Круталевіч, І. Марціновіч, І. Юхо). Даследаванні ў галіне грамадзянскага і грамадзянска-працэсуальнага права (Ф. Гаўзе, А. Рамановіч, В. Чыгір).

Тэма 10. Палітычная і прававая думка Беларусі на сучасным этапе

Палітыка-эканамічныя рэаліі канца 80-х – пачатку 90-х гг. XX ст. і іх уздзеянне на палітыка-прававую думку Беларусі. Крытычны аналіз гісторыі СССР, палітычнай практыкі КПСС і савецкага кіраўніцтва ў палітычнай думцы. Развіццё гістарычнай думкі. Фарміраванне шматпартыйнасці. Палітычныя ідэі сучасных палітычных партый і грамадскіх рухаў Рэспублікі Беларусь. Канстытуцыйны працэс і праблемы канстытуцыяналізма ў палітыка-прававой

думцы Беларусі 90-х г. XX – пачатку XXI ст. Пытанні грамадзянскай супольнасці, дэмакратычнай, прававой, сацыяльнай дзяржавы ў палітыка-прававой думцы. Праблемы формы дзяржаўнага кіравання ў палітычнай думцы. Праблема забеспячэння падзелу ўлад у прававой думцы. Абмеркаванне пытанняў судова-прававой рэформы. Праблема правоў чалавека ў сучаснай прававой думцы. Абмеркаванне пытанняў дзяржаўнай ідэалогіі ў палітычнай думцы. Праблемы прававога рэгулявання гаспадарчай дзейнасці ва ўмовах рынкавых адносін.

Інтэграцыйныя ідэі ў палітычнай і прававой думцы. Асноўныя тэндэнцыі ў развіцці юрыдычнай навукі ў Рэспубліцы Беларусь.

Вучэбна-метадычная карта па вучэбнай дысцыпліне
“Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі” для дзённай формы атрымання вышэйшай адукацыі

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін							Іншае*	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Колькасць гадзін КСР: Л	Сз	Лаб		
	Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі (66 г.)	**40**		**20**		**4**	**2**			
1.	Прадмет, задачы, крыніцы, гістарыяграфія курса “Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі”. Праблемы перыядызацыі гісторыі палітычнай і прававой думкі Беларусі	2							[1, 5, 6, 8, 11, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, складанне плана-канспекта
2.	Палітычная і прававая думка на беларускіх землях ў часы распаўсюджвання хрысціянства і ўтварэння першых дзяржаў-княстваў (X – першая палова XIII стст.)	4		2					[1–6, 11, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, работа з тэкстамі першакрыніц
3.	Грамадска-палітычная і прававая думка ў перыяд станаўлення беларускага этнаса і ўмацавання дзяржаўнасці (другая палова XIII – XV стст.)	4		2					[1–6, 8, 10–11, 13, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, рэфераты
4.	Развіццё палітычнай і прававой думкі Беларусі ў эпоху Адраджэння і Рэфармацыі (XVI – пачатак XVII ст.)	4		4					[1–13, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, эсэ, тэставы кантроль

5.	Палітычная і прававая думка перыяду Контррэфармацыі, Брэсцкай царкоўнай уніі і крызісу феадальна-прыгонніцкіх адносін (XVII – сярэдзіна XVIII ст.)	4		2					[1–8, 10, 11, 15–17]	Франтальнае апытанне па тэме, круглы стол "Рэлігійныя ўніі ў палітыка-прававой думцы на беларускіх землях"
6.	Палітычная і прававая думка Беларусі ў эпоху Асветніцтва (XVIII ст)	4		2					[1–6, 8, 10, 11, 14–17]	Франтальнае апытанне па тэме, тэставы кантроль, дыскусія
7.	Развіццё палітычнай і прававой думкі Беларусі ў складзе Расійскай імперыі (канец XVIII – пачатак XX ст.)	6		2	2				[1–6, 8, 11, 14–17]	Франтальнае апытанне па тэме, эсэ, тэма па выбару.
8.	Палітычная і прававая думка беларускага нацыянальнага Адраджэння ў канцы XIX – першай трэці XX ст. Ідэі нацыянальнай дзяржаўнасці ў палітычнай думцы Беларусі (1914 – 1921 гг.)	4		2	2		2		[1–4, 6, 8, 11, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме; дыскусія па праблеме гістарычных альтэрнатыў дзяржаўнага развіцця Беларусі.
9.	Палітычныя і прававыя ідэі Савецкай Беларусі	4		2					[1–4, 6, 8, 14–15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме,кантрольная работа (3 варыянты)
10.	Палітычная і прававая думка Беларусі на сучасным этапе	4		2					[1–4, 6, 8, 11, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, рэфераты, эсэ, тэставы кантроль.
	Усяго гадзін	**40**		**20**		**4**	**2**			

* У раздзеле Іншае – літаратура ў квадратных дужках

Вучэбна-метадычная карта па вучэбнай дысцыпліне
“Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі” для дзённай формы атрымання вышэйшай адукацыі

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін							Іншае*	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Колькасць гадзін КСР				
						Л	Сз	Лаб		
	Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі (66 г.)	**40**		**20**		**4**	**2**			
1.	Прадмет, задачы, крыніцы, гістарыяграфія курса “Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі”. Праблемы перыядызацыі гісторыі палітычнай і прававой думкі Беларусі	2							[1, 5, 6, 8, 11, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, складанне плана-канспекта
2.	Палітычная і прававая думка на беларускіх землях ў часы распаўсюджвання хрысціянства і ўтварэння першых дзяржаў-княстваў (X – першая палова XIII стст.)	4		2					[1–6, 11, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, работа з тэкстамі першакрыніц
3.	Грамадска-палітычная і прававая думка ў перыяд станаўлення беларускага этнаса і ўмацавання дзяржаўнасці (другая палова XIII – XV стст.)	4		2					[1–6, 8, 10–11, 13, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, рэфераты
4.	Развіццё палітычнай і прававой думкі Беларусі ў эпоху Адраджэння і Рэфармацыі (XVI – пачатак XVII ст.)	4		4					[1–13, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, эсэ, тэставы кантроль

5.	Палітычная і прававая думка перыяду Контррэфармацыі, Брэсцкай царкоўнай уніі і крызісу феадальна-прыгонніцкіх адносін (XVII – сярэдзіна XVIII ст.)	4	
6.	Палітычная і прававая думка Беларусі ў эпоху Асветніцтва (XVIII ст)	4	
7.	Развіццё палітычнай і прававой думкі Беларусі ў складзе Расійскай імперыі (канец XVIII – пачатак XX ст.)	6	
8.	Палітычная і прававая думка беларускага нацыянальнага Адраджэння ў канцы XIX – першай трэці XX ст. Ідэі нацыянальнай дзяржаўнасці ў палітычнай думцы Беларусі (1914 – 1921 гг.)	4	
9.	Палітычныя і прававыя ідэі Савецкай Беларусі	4	
10.	Палітычная і прававая думка Беларусі на сучасным этапе	4	
	Усяго гадзін	**40**	

* У раздзеле Іншае – літаратура ў квадратных дужках

2					[1–8, 10, 11, 15–17]	Франтальнае апытанне на тэме, круглы стол "Рэлігійныя ўніі ў палітыка-прававой думцы на беларускіх землях"
2					[1–6, 8, 10, 11, 14–17]	Франтальнае апытанне на тэме, тэставы кантроль, дыскусія
2	2				[1–6, 8, 11, 14–17]	Франтальнае апытанне на тэме, эсэ, тэма па выбару.
2	2		2		[1–4, 6, 8, 11, 15, 17]	Франтальнае апытанне на тэме: дыскусія па праблеме гістарычных альтэрнатыў дзяржаўнага развіцця Беларусі.
2					[1–4, 6, 8, 14–15, 17]	Франтальнае апытанне на тэме,кантрольная работа (3 варыянты)
2					[1–4, 6, 8, 11, 15, 17]	Франтальнае апытанне на тэме, рэфераты, эсэ, тэставы кантроль.
20		**4**	**2**			

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЕНЫ ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦІПЛІНЕ “ГІСТОРЫЯ ПАЛІТЫЧНАЙ І ПРАВАВОЙ ДУМКІ БЕЛАРУСІ”

на _______/_______ навучальны год

№№ пп	Дапаўненні і змены	Падстава

Вучэбная праграма перагледжана і адобрана на пасяджэнні кафедры тэорыі і гісторыі права (пратакол № ____ ад ________ 202_ г.)

Загадчык кафедры,
д.ю.н., прафесар Д.М. Дземічаў

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Дэкан факультэта права,
к.ю.н. А.М. Шклярэўскі

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ РАБОЧАЙ ПРАГРАМЫ ДЫСЦЫПЛІНЫ З ІНШЫМІ ДЫСЦЫПЛІНАМІ

Назва дысцыпліны, вывучэнне якой звязана з дысцыплінай навучальнай праграмы	Кафедра, якая забяспечвае вывучэнне дысцыпліны	Прапановы кафедры аб змяненні ў змест навучальнай праграмы	Прынятае рашэнне кафедрай, якая распрацоўвае навучальную праграму
1. Міжнароднае прыватнае права	міжнароднага эканамічнага права	няма [подпіс]	пратакол № 12 от 11.05.21

Пералік рэкамендуемых сродкаў дыягностыкі вучэбнай дзейнасці

Для ацэнкі дасягненняў студэнтаў па прадмеце рэкамендуецца выкарыстоўваць наступныя сродкі дыягностыкі:

Вусная форма дыягностыкі кампетэнцый	калёквіум; рашэнне тэарэтычных і практычных задач; даклады на семінарскіх занятках; даклады на канферэнцыях
Пісьмовая форма дыягностыкі кампетэнцый	тэсты; кантрольныя апытанні; кантрольныя работы; пісьмовыя справаздачы па аўдыторным (хатнім) практычным практыкаваннях; пісьмовыя справаздачы па практыкумах; эсэ; рэфераты; публікацыі артыкулаў, дакладаў; ацэньванне па модульна-рэйтынгавай сістэме
Вусна-пісьмовая форма дыягностыкі кампетэнцый	справаздачы па хатнім тэарэтычным і практычным заданнях і задачах з іх вуснай абаронай; ацэньванне па модульна-рэйтынгавай сістэме; ацэньванне на аснове дзелавой гульні
Тэхнічная форма дыягностыкі кампетэнцый	электронныя тэсты; складанне і прадстаўленне прэзентацый.

Прыкладны пералік заданняў кіруемай самастойнай работы

Кіруемая самастойная работа студэнта прадугледжваецца па "Гісторыі палітычнай і прававой думкі Беларусі" для дзённай формы атрымання адукацыі. Мэта кіруемай самастойнай работы – самастойнае авалоданне студэнтамі ведамі па пэўных тэмах дысцыпліны.

Задачы самастойнай работы:

• набыццё студэнтамі неабходных ведаў па названых тэмах;

• развіццё навыкаў самастойнага мыслення, умення аналізаваць вывучаны матэрыял;

• выпрацоўка навыкаў лагічнага і паслядоўнага выкладу вывучанага матэрыялу.

Форма кантролю – па выбару выкладчыка: эсэ, рэфераты, даклады, складанне і рашэнне тэставых заданняў, калёквіўмы, круглыя сталы, дзелавая гульня, комплексная кантрольная работа і інш.

№ п/п	Назва тэмы	Лекцыі	Семінары	Форма кантролю
1.	Развіццё палітычнай і прававой думкі Беларусі ў складзе Расійскай імперыі (канец XVIII – пачатак XX ст.)	2		Эсэ
2.	Палітычная і прававая думка беларускага нацыянальнага Адраджэння ў канцы XIX – першай трэці XX ст. Ідэі нацыянальнай дзяржаўнасці ў палітычнай думцы Беларусі (1914 – 1921 гг.)	2	2	Эсэ. Тэст
	Усяго гадзін КСР	**4**	**2**	

12.Падокшын, С.А. Беларуская думка ў кантэксце гісторыі і культуры / С.А. Падокшын. – Мінск: Беларус. навука, 2003. – 316 с.
13.Пазднякоў, В.С. Помнікі права Беларусі XIV–XVI стст.: абласныя прывілеі: крыніцазн. дапам. / В.С. Пазднякоў. – Мінск: Беларус. навук.-даслед. ін-т дакументазнаўства і арх. справы, 2018. – 236 с.
14.Саракавік, І.А. Станаўленне і развіццё юрыдычнай навукі і адукацыі ў Беларусі / І.А. Саракавік. – Мінск: "Перасвет", 2013. – 324 с.
15.Славутыя імёны Бацькаўшчыны: зб. / уклад. У. Гілеп [і інш.]; рэдкал.: А. Грыцкевіч (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск: БФК, 2000. – 384 с.
16.Хайніцка, К. Гісторыя палітычных і прававых тэорый / К. Хайніцка, Г. Альшэўскі; пер. з пол. У. Маруціка; рэд. У. Маруцік. – Мінск: Медісонт, 2007. – 312 с.
17.Шчэрбік, Д.В. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі: Вучэбна-метадычн. комплекс для студэнтаў спец. 1-24 01 02 "Правазнаўства" / Д.В. Шчэрбік. – Наваполацк : ПДУ, 2009. – 352 с.

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНЫЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. Вішнеўская, І.У. Палітычная і правая думка Беларусі на мяжы еўрапейскіх цывілізацый: манаграфія / І.У. Вішнеўская. – Мінск: Тэсей. 2008. – 295 с.

2. Довнар, Т.И. История государства и права Беларуси: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по специальностям “Правоведение”, “Экономическое право”, “Политология (по направлениям)”. “Международное право” / Т.И. Довнар, Е.И. Орловская. – Минск: Издательский центр БГУ, 2017. – 191 с.

3. Доўнар, Т.І. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі : падручнік для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па спецыяльнасцях “Правазнаўства”. “Паліталогія”, “Эканамічнае права”, “Міжнароднае права” / Т.І. Доўнар. – Мінск: Адукацыя і выхаванне, 2014. – 415 с.

4. Новиков, Л.И. История политических и правовых учений: краткий курс лекций / Л.И. Новиков, Д.М. Пастухова. – Минск: Амалфея, 2019. – 155 с.

5. Шалькевіч, В.Ф. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі В.Ф. Шалькевіч. – Мінск: Маладзёжнае навук. супольніцтва, 2002. – 248 с.

Дадатковая

6. Басюк, І.А. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі : курс лекцый / І.А. Басюк. – Гродна: Гродзен. дзярж. ун-т, 2011. – 282 с.

7. Белорусские мыслители XVI – XVII вв. Избранные труды. – Минск: Редакция журнала “Промышленно-торговое право”, 2017. – 320 с.

8. Вішнеўская, І.У. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі: дапамож. для студэнтаў вышэйшых навуч. устаноў / І.У. Вішнеўская. – Мінск: Тэсей, 2004. – 272 с.

9. Вішнеўская, І.У. Карупцыя ў кантэксце палітыка-прававой думкі і заканадаўства Вялікага княства Літоўскага XV – XVI стст. / І.У. Вішнеўская // Проблемы управления: науч.-практ. журнал. – 2019. – № 2. – С. 112–119.

10. Вішнеўская, І.У. Спробы рэалізацыі ідэі рэлігійнай незалежнасці Беларусі ў XIV – XVIII стст. / І.У. Вішнеўская // Проблемы управления: науч.-практ. журнал. – 2020. – № 2. – С. 47–55.

11. Голубева, Л.Л. Станаўленне і развіццё палітыка-прававой думкі Беларусі / Л.Л. Голубева // Государство и право в XXI веке: материалы междунар. научно-практ. конференции, посвященной 95-летию юридического факультета Белор. госуд. университета, 26-27 нояб. 2020 г., г. Минск / БГУ, Юридический фак. [редкол.: Т.Н. Михалёва (гл. ред.) и др.]. – Минск: БГУ, 2021. – С. 138 – 142.

26.	Палітычная і прававая думка Беларусі ў эпоху Асветніцтва (XVIII ст)	1	
27.	Развіццё палітычнай і прававой думкі Беларусі ў складзе Расійскай імперыі (канец XVIII – пачатак XX ст.)	1	
28.	Палітычная і прававая думка беларускага нацыянальнага Адраджэння ў канцы XIX – першай трэці XX ст. Ідэі нацыянальнай дзяржаўнасці ў палітычнай думцы Беларусі (1914 – 1921 гг.)	2	
29.	Палітычныя і прававыя ідэі Савецкай Беларусі	1	
30.	Палітычная і прававая думка Беларусі на сучасным этапе		
	Усяго гадзін	**10**	

* У раздзеле Іншае – літаратура ў квадратных дужках

						на беларускіх землях"
					[1–6, 8, 10, 11, 14–17]	Франтальнае апытанне на тэме, тэставы кантроль, дыскусія
					[1–6, 8, 11, 14–17]	Франтальнае апытанне на тэме, эсэ, тэма на выбару.
					[1–4, 6, 8, 11, 15, 17]	Франтальнае апытанне на тэме; дыскусія на праблеме гістарычных альтэрнатыў дзяржаўнага развіцця Беларусі.
					[1–4, 6, 8, 14–15, 17]	Франтальнае апытанне на тэме,кантрольная работа (3 варыянты)
					[1–4, 6, 8, 11, 15, 17]	Франтальнае апытанне на тэме, рэфераты, эсэ, тэставы кантроль.
24						

Вучэбна-метадычная карта па вучэбнай дысцыпліне
"Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі" для завочнай формы атрымання вышэйшай адукацыі (ВШУБ)

Нумар раздзела.	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін							Іншае*	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Колькасць гадзін КСР				
						Л	Сз	Лаб		
	Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі (14 г.)	**10**		**4**						
21.	Прадмет, задачы, крыніцы, гістарыяграфія курса "Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі". Праблемы перыядызацыі гісторыі палітычнай і прававой думкі Беларусі	1							[1, 5, 6, 8, 11, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, складанне плана-канспекта
22.	Палітычная і прававая думка на беларускіх землях ў часы распаўсюджвання хрысціянства і ўтварэння першых дзяржаў-княстваў (X – першая палова XIII стст.)	1							[1–6, 11, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, работа з тэкстамі першакрыніц
23.	Грамадска-палітычная і прававая думка ў перыяд станаўлення беларускага этнаса і ўмацавання дзяржаўнасці (другая палова XIII – XV стст.)	1							[1–6, 8, 10 11, 13, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, рэфераты
24.	Развіццё палітычнай і прававой думкі Беларусі ў эпоху Адраджэння і Рэфармацыі (XVI – пачатак XVII ст.)	2							[1–13, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, эсэ, тэставы кантроль
25.	Палітычная і прававая думка перыяду Контррэфармацыі, Брэсцкай царкоўнай уніі і крызісу феадальна-прыгонніцкіх адносін (XVII – сярэдзіна XVIII ст.)			2					[1–8, 10, 11, 15–17]	Франтальнае апытанне па тэме, круглы стол "Рэлігійныя ўніі ў палітыка-прававой думцы

	(XVII – сярэдзіна XVIII ст.)		
16.	Палітычная і прававая думка Беларусі ў эпоху Асветніцтва (XVIII ст)	2	
17.	Развіццё палітычнай і прававой думкі Беларусі ў складзе Расійскай імперыі (канец XVIII – пачатак XX ст.)	2	
18.	Палітычная і прававая думка беларускага нацыянальнага Адраджэння ў канцы XIX – першай трэці XX ст. Ідэі нацыянальнай дзяржаўнасці ў палітычнай думцы Беларусі (1914 – 1921 гг.)	2	
19.	Палітычныя і прававыя ідэі Савецкай Беларусі	1	
20	Палітычная і прававая думка Беларусі на сучасным этапе		
	Усяго гадзін	**12**	

* У раздзеле Іншае – літаратура ў квадратных дужках

						палітыка-прававой думцы на беларускіх землях"
					[1–6, 8, 10, 11, 14–17]	Франтальнае апытанне па тэме, тэставы кантроль, дыскусія
					[1–6, 8, 11, 14–17]	Франтальнае апытанне па тэме, эсэ, тэма на выбару.
					[1–4, 6, 8, 11, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме; дыскусія па праблеме гістарычных альтэрнатыў дзяржаўнага развіцця Беларусі.
					[1–4, 6, 8, 14–15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме.кантрольная работа (3 варыянты)
2					[1–4, 6, 8, 11, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, рэфераты, эсэ, тэставы кантроль.
4						

Вучэбна-метадычная карта па вучэбнай дысцыпліне
"Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі" для завочнай формы атрымання вышэйшай адукацыі

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін							Іншае*	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі	Семінарскія заняткі	Лабараторныя заняткі	Колькасць гадзін КСР				
						Л	Сз	Лаб		
	Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі (16 г.)	**12**		**4**						
11.	Прадмет, задачы, крыніцы, гістарыяграфія курса "Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі". Праблемы перыядызацыі гісторыі палітычнай і прававой думкі Беларусі	1							[1, 5, 6, 8, 11, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, складанне плана-канспекта
12.	Палітычная і прававая думка на беларускіх землях у часы распаўсюджвання хрысціянства і ўтварэння першых дзяржаў-княстваў (X – першая палова XIII стст.)	1							[1–6, 11, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, работа з тэкстамі першакрыніц
13.	Грамадска-палітычная і прававая думка ў перыяд станаўлення беларускага этнаса і ўмацавання дзяржаўнасці (другая палова XIII – XV стст.)	1							[1–6, 8, 10, 11, 13, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, рэфераты
14.	Развіццё палітычнай і прававой думкі Беларусі ў эпоху Адраджэння і Рэфармацыі (XVI – пачатак XVII ст.)	2							[1–13, 15, 17]	Франтальнае апытанне па тэме, эсэ, тэставы кантроль
15.	Палітычная і прававая думка перыяду Контррэфармацыі, Брэсцкай царкоўнай уніі і крызісу феадальна-прыгонніцкіх адносін			2					[1–8, 10, 11, 15–17]	Франтальнае апытанне па тэме, круглы стол "Рэлігійныя уніі ў